

POSTANOWIENIE

24 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 24 marca 2025 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku T. spółki akcyjnej w K.
z udziałem Gminy Miejskiej K.
o zasiedzenie,
na skutek skargi kasacyjnej Gminy Miejskiej K.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie
z 11 października 2023 r., II Ca 3115/22,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i ustala,
że wnioskodawca i uczestnik postępowania ponoszą we własnym
zakresie koszty związane z ich udziałem w postępowaniu
kasacyjnym.**

(M.M.)

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie z 11 października 2023 r. uczestnik Gmina Miejska K. wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Zdaniem skarżącego w związku z rozbieżnością w orzecznictwie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych tj. art. 172 k.c. w zw. z art. 305¹ k.c. - 305⁴ k.c.

Ponadto uczestnik podniósł, że w związku z naruszeniem wskazanych przepisów prawa materialnego i procesowego skarga jest uzasadniona, co można odczytać jako powołanie się na przyczynę kasacyjną z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Zdaniem uczestnika zaskarżone orzeczenie narusza: 1) art. 292 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c. przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż w niniejszej sprawie nastąpiło nabycie służebności przesyłu w drodze zasiedzenia, mimo, iż przed dniem 3 sierpnia 2008 r. instytucja służebności przesyłu nie była uregulowana w k.c.; 2) art. 172 k.c. przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu dobrej wiary po stronie wnioskodawcy, podczas gdy z okoliczności sprawy jednoznacznie wynika, iż wnioskodawca będący profesjonalistą w dacie wskazanej jako rozpoczęcie biegu terminu zasiedzenia wiedział, iż nie dysponuje żadnym tytułem prawnym do nieruchomości na których posadowione są urządzenia przesyłowe, tym samym brak jest możliwości przyjęcia po jego stronie dobrej wiary; 3) art. 3 k.c. w zw. z art. 172 k.c. i w zw. z art. 176 k.c. przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż do wymaganego przepisami terminu zasiedzenia można doliczyć okres posiadania przez poprzednika prawnego wnioskodawcy, mimo, iż termin zasiedzenia służebności przesyłu może być liczony najwcześniej od daty wejścia w życie tej instytucji; 4) art. 382 k.p.c. przez nieprawidłowe przyjęcie, iż zostały spełnione przesłanki zasiedzenia służebności przesyłu w niniejszej sprawie, podczas gdy nie doszło do upływu ustawowego okresu wymaganego do nabycia przedmiotowego prawa; 5) art. 385 k.p.c. przez jego zastosowanie mimo, iż apelacja uczestnika jest zasadna.

Wnioskodawca we wniesionej odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm prawem przepisanych powiększonych o opłatę od pełnomocnictwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących

rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Biorąc pod uwagę ujęcie przedmiotowego wniosku skarżącego podnieść należy, że zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że jeżeli jako okoliczność uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 w zw. art. 398⁹ § 1 k.p.c.) wskazuje się istotne zagadnienie prawne, a więc zagadnienie poważne, wymagające pogłębionej analizy prawnej i wcześniej nierozstrzygane, to skarga taka nie może być jednocześnie oczywiście uzasadniona, a więc uzasadniona *prima facie*, bez podejmowania jakichkolwiek szczegółowych analiz i dociekań. To samo dotyczy zbiegu przesłanek w postaci oczywistej zasadności skargi oraz potrzeby wykładni przepisów prawa (zob. orzeczenia SN: z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17, i z 17 lipca 2019 r., III CSK 148/19). W konsekwencji konstrukcja wniosku skarżącego o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może być uznana za prawidłową.

Powołanie się na potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. m.in. postanowienia SN: z 8 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 13 października 2023, I CSK 2890/23; z 30 listopada 2023 r., I CSK 5560/22, i z 21 grudnia 2023 r., I CSK 3439/23). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (zob. np. postanowienia SN: z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09; z 9 listopada 2023 r., I CSK 6588/22).

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z 20 września 2023 r., I CSK 5136/22, potrzeba, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. oznacza, że określony przepis, istotny z punktu widzenia podstawy prawnej zaskarżonego orzeczenia, może być rozumiany na różne sposoby, a orzecznictwo i nauka prawa albo nie wypracowały w tym przedmiocie żadnego poglądu, albo prezentują rozbieżne

stanowiska. W konsekwencji przyjąć należy, że nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, podobnie jak nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy co do podnoszonych kwestii wyraził już swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę przyjętego stanowiska (zob. m.in. postanowienia SN: z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14; z 30 listopada 2023 r., I CSK 6472/22).

Ponadto przesłanka kasacyjna z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. ma za przedmiot analizę konkretnych przepisów i do tego się ogranicza, a więc nie polega na jednoczesnej wykładni kilku przepisów i poszukiwaniu na tej podstawie określonej normy prawnej, która mogła albo nie mogła zostać zastosowana w zindywidualizowanej sprawie objętej skargą kasacyjną (zob. postanowienie SN z 13 stycznia 2022 r., I CSK 1467/22).

Nieodzowne jest również, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. np. postanowienia SN: z 25 października 2023 r., I CSK 2926/23).

Wywody skarżącego nie czynią zadość wskazanym wymaganiom. Orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące dopuszczalności nabycia w drodze zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu przed dniem 3 sierpnia 2008 r. należy uznać za ugruntowane. Przedmiotowe zagadnienie zostało rozstrzygnięte w uchwale Sądu Najwyższego z 22 maja 2013 r., III CZP 18/13 (OSNC 2013, nr 12, poz. 139), w której przyjęto, że przed dniem wejścia w życie art. 305¹-305⁴ k.c. było dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu oraz, że okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed dniem wejścia w życie wymienionych wyżej przepisów podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności. W uzasadnieniu powołanej uchwały Sąd Najwyższy odniósł się zarówno do kwestii charakteru służebności, której okres zasiedzenia minął przed dniem wejścia w życie przepisów o służebności przesyłu, jak również do podnoszonych w skardze kasacyjnej wątpliwości co do zgodności

przyjętych konstrukcji prawnych z Konstytucją. Podobne stanowisko zostało wyrażone także w uchwale SN z 27 czerwca 2013 r., III CZP 31/13 (OSNC 2014, nr 2, poz. 11), według której spółka wodna mogła nabyć przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. w drodze zasiedzenia służebność gruntową odpowiadającą treścią służebności przesyłu. Powyższa linia orzecznicza jest w zasadzie jednolita (zob. np. postanowienia SN: z 10 lipca 2008 r., III CSK 73/08; z 24 sierpnia 2018 r., II CSK 190/18; z 12 września 2018 r., II CSK 876/16; z 28 maja 2019 r., II CSK 593/18).

Postanowieniem z 17 października 2018 r., P 7/17 (OTK 2018/59), Trybunał Konstytucyjny umorzył postępowanie o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją RP, art. 292 k.c. w zw. z art. 285 § 1 i 2 k.c. jako podstawy nabycia przed 3 sierpnia 2008 r. służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu przez przedsiębiorcę przesyłowego lub Skarb Państwa, w sytuacji, w której nie wydano decyzji o charakterze wywłaszczeniowym, na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości. Natomiast postanowieniem z tej samej daty (sygn. sprawy S 5/18), zasygnalizował Sejmowi i Senatowi istnienie uchybień w prawie, których usunięcie jest niezbędne do zapewnienia spójności systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, polegających na nieunormowaniu w ustawie stanów faktycznych korzystania z urządzeń przesyłowych usytuowanych na cudzym gruncie przed wprowadzeniem do polskiego systemu prawa służebności przesyłu.

Zawisła w Trybunale Konstytucyjnym sprawa, na którą powołuje się skarżący - P 10/16, nie została dotychczas rozpoznana, a tym samym nie została zakończona orzeczeniem podważającym konstytucyjność przepisów leżących u podstaw przyjmowanego w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozwiązania.

Należy także zauważyć, że po wydaniu powyższych postanowień Trybunału Konstytucyjnego Sąd Najwyższy podtrzymywał swoje uprzednie stanowisko (zob. np. wyrok SN z 5 marca 2021 r., I CSKP 84/21; postanowienia SN: z 9 listopada 2018 r., V CSK 502/17, i z 30 czerwca 2023 r., I CSK 3108/22).

Odmienny pogląd przedstawiony w postanowieniu Sądu Najwyższego z 24 lutego 2023 r., III CZP 108/22, uznać należy za odosobniony (zob. np.

postanowienia SN: 27 listopada 2023 r., I CSK 6162/22; z 8 listopada 2024 r., II CSKP 2308/22, i z 27 listopada 2024 r., I CSK 156/24). Nie zachodzi zatem potrzeba kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tej materii.

Skarżący nie wykazał także, że istnieje rozbieżność w orzecznictwie w postrzeganiu dobrej wiary przedsiębiorcy. Posiadacz jest w dobrej wierze, jeżeli objęcie cudzej nieruchomości w posiadanie nastąpiło w takich okolicznościach, które usprawiedliwiają jego przekonanie, że nie narusza cudzego prawa, albo gdy posiadacz przypuszcza, że prawo mu przysługuje, a przekonanie to jest usprawiedliwione okolicznościami faktycznymi. Posiadaczowi należy przypisać złą wiarę wtedy kiedy wie, że prawo mu nie przysługuje albo nie wie wskutek braku należytej staranności. W przypadku zasiadającego służebność dobrej wiary nie wyłącza jego wiedza o prawie własności przysługującym osobie trzeciej. Zdaniem Sądu Najwyższego rozstrzygające znaczenie przy ocenie dobrej wiary posiadacza w kontekście długości terminu zasiedzenia ma chwila rozpoczęcia posiadania, nie zaś późniejszy stan rzeczy. Dobrą (złą) wiarę posiadacza nieruchomości bada się w oparciu o stan jego świadomości z chwili objęcia władztwa nad rzeczą, zaś późniejsze zmiany świadomości posiadacza pozostają bez wpływu na tę ocenę (zob. postanowienie SN z 21 marca 2024 r., II CSKP 1794/22 a także przytoczone tam wcześniejsze orzecznictwo).

Powołanie się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) stawia skarżącemu szczególnie wysokie wymagania. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, podzielanym przez doktrynę, oczywista zasadność skargi oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka będzie miała miejsce tylko wtedy, gdy bez wątplenia wystąpiły zarzucane uchybienia, jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumenty oczywiście uzasadniają zasadność wniesionego środka prawnego. Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec od razu - bez potrzeby głębszej analizy czy przeprowadzenia wnikliwych badań lub dociekań. Innymi słowy, podnoszone uchybienia muszą mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne na pierwszy rzut oka - już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. m.in. postanowienia SN:

z 27 kwietnia 2006 r., I CZ 15/06; z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09; z 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18; z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19, z 28 stycznia 2022 r., I CSK 584/22; z 7 czerwca 2023 r., I CSK 742/23; z 20 października 2023 r., I CSK 1673/23).

Podkreślenia wymaga, że przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. obejmuje jedynie uchybienia przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym, które polegają w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym.

Należy też wskazać, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa stanowiskiem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z wystąpieniem przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. np. postanowienie SN z 1 grudnia 2023 r., I CSK 5300/22 i przywołane tam orzecznictwo).

Nie budzi również wątpliwości, że okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący winien wykazać we wniosku bez odwoływania się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, które nie podlegają badaniu na etapie tak zwanego „przedsądu” (zob. m.in. postanowienia SN: z 28 stycznia 2022 r., I CSK 947/22; z 13 lipca 2023 r., I CSK 2570/22, i z 10 sierpnia 2023 r., I CSK 5584/22).

Skarżący nie przedstawił przekonujących od razu, widocznych *prima facie*, twierdzeń wykazujących racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu. Zaprezentowane przez uczestnika uzasadnienie odwołujące się do podstaw skargi kasacyjnej wymaga dokonania wnikliwej i pogłębionej analizy wniesionego środka prawnego - zbliżonej do jego rozpoznania, co na etapie

przedsądu jest niedopuszczalne (zob. postanowienie SN z 15 marca 2022 r., I CSK 4518/22).

W sprawie nie zachodzi także nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c.

Maciej Kowalski

(a.z.)

[a.ł.]